

Sivil Toplum Kuruluşlarının Turizm Destinasyonlarındaki Rolü: Sarigerme Çevre Eğitim Derneği (SARÇED) Örneği*

The Role of Non-Governmental Organizations in Tourism Destinations: Sarigerme Environmental Education Association (SARÇED) Sample

Kadir BAYSAL

Özet

Günümüzde bir destinasyonda turizmin gelişim sürecine kamu ve özel sektörün yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının (STK) da dâhil olduğu görülmektedir. Özellikle turizm destinasyonlarında doğal, ekonomik ve kültürel değerleri koruma ve yaşatma bağlamında STK'lar önemli bir rol üstlenmektedirler. Ayrıca STK'ların günümüzde kar amacı olmayan işletmeler olarak kamu yararına sosyal fayda sağlayıcı çok yönlü ve çok sayıda hizmetler vermekte oldukları da görülmektedir. Bu kapsamda STK'ların turizm destinasyonlarına olan katkılarını SARÇED. (Sarigerme Çevre Eğitim Derneği) özelinde belirlemek çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde sivil toplum kuruluşları (STK) ile ilgili kavramlar ve turizmle ilişkili STK'lar hakkında bilgi verilmektedir. İkinci bölümünde ise STK'ların turizm destinasyonlarındaki rolüne örnek olabilmesi açısından SARÇED'in Ortaca-Sarigerme destinasyonuna olan katkılarının belirlenmesi amacı ile bir uygulama çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla dernek yöneticileri ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak nitel bir araştırma yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi aracılığı ile sunulmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda Sarigerme destinasyonunda SARÇED'in öncelikle turizmin gelişmesine katkıda bulunduğu ve aynı zamanda yerel halka, çevre kurum ve kuruluşlara destek verdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Turizm, Sarigerme, Sivil toplum kuruluşları (STK), Sarigerme Çevre Eğitim Derneği (SARÇED)

Abstract

Today, it is observed that the public and private sector, as well as non-governmental organizations (NGOs), are involved in the tourism development process in destinations. NGOs play an important role especially in tourism destinations in terms of protecting and sustaining natural, economic and cultural values. In addition, it is seen that NGOs, as non-profit enterprises, provide versatile and numerous services that provide social benefits for the public good. In this context, determining the contributions of NGOs to tourism destinations by SARÇED constitutes the main purpose of the study. In the second part, an application study was carried out in order to determine the contributions of SARÇED to Ortaca-Sarigerme destination in order to set an example for the role of NGOs in tourism destinations. In line with this purpose,

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi,
Marmaris Turizm MYO, Muğla,
Türkiye

ORCID:

K.B.: 0000-0003-2652-6767

Corresponding Author:

Kadir BAYSAL

Email:

kadirbaysal@mu.edu.tr

Citation: Baysal, K. (2020). Sivil Toplum Kuruluşlarının turizm destinasyonlarındaki rolü: Sarigerme Çevre Eğitim Derneği (SARÇED) örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, (Special Issue 5): 18-40.

Submitted: 07.11.2020

Accepted: 27.11.2020

*Bu çalışma, 15-17 Ekim tarihleri arasında düzenlenen IV. Uluslararası Batı Asya Turizm Araştırmaları Kongresinde (IWACT 2020) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

qualitative research was conducted with the association's managers using a semi-structured interview form. The obtained data is presented through the descriptive analysis method. As a result of the research, it was concluded that SARÇED primarily contributed to the development of tourism and also supported the local people, surrounding institutions and organizations in the destination of Sarıgerme.

Keywords: *Tourism, Sarıgerme, Non-governmental Organization (NGO), Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği (SARÇED)*

1. GİRİŞ

Son yıllarda artan turist sayısı ve elde edilen gelire bakıldığında turizmin Dünya'nın en hızlı gelişen sektörlerinden birisi olduğu söylenebilir. Küreselleşme faaliyetleri, pazarların serbestleşmesi, teknolojiye yaşanan dönüşüm sonucunda ulaşım araçlarındaki gelişmeler, iletişim hızı vb. gelişmeler nedeniyle giderek daha fazla sayıda kişi turizm hareketlerine katılmaktadır. Turizm özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde milli geliri arttırmakta, dış ödemeler dengesini olumlu etkilemekte, çok sayıda ilgili sektöre pozitif katkı yapmakta, işsizliği azaltmakta, bölgesel kalkınmayı sağlamaktadır. Ülkeler için bu denli önemli bir sektör olan turizm sektörü çok sayıda bileşenden oluşmaktadır. Bu bileşenlerden birisi de sivil toplum kuruluşlarıdır (STK). Türkiye'de sivil hayatın gelişimi ve sivil toplum kuruluşlarının sayıca ve faaliyet alanı olarak arttığı dönemin başlangıcı 1980'den sonrası olarak kabul edilmektedir.

STK'lar gönüllülük esası çerçevesinde örgütlenmiş, kar amacı gütmeyen, toplumun ortak amaç ve çıkarlarına hizmet eden, devletten bağımsız olarak hareket eden ve yasalar çerçevesinde çalışan kuruluşlardır (Şahin, 2007: 31). STK'lar özellikle turizm alanında; bölgesel kalkınma, sürdürülebilirlik, turizm bilinci, eğitim, tanıtım, denetim, araştırma, denetim, çevre ve doğal varlıklarının korunması alanlarında değerli çalışmalar yapmaktadırlar.

TÜRSAB tarafından 2003 yılı Haziran ayında hazırlanan turizmi çeşitlendirmek konulu raporda da turizmin gerçek anlamda gelişiminde turizmi çeşitlendirmenin ve turizmi tüm bölgelere yaymanın önemli vurgulanmış ve bunu sağlamak için yapılması gerekenler arasında sivil toplum örgütlerinin gelişmişliğinin ve yaygınlığının öneminden bahsedilmiştir (www.tursab.org.tr, akt: Ünlüöner ve Sevim, 2005: 56). Turizmle ilgili sivil toplum örgütleri içerisinde dernekler önemli bir yer tutmaktadır. Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü (2020) verilerine göre; Türkiye'de kültür, sanat ve turizm ile ilgili derneklerin sayısı 6017 iken, çevre doğal hayat-hayvanları koruma derneklerinin sayısı 2560'dır. Literatür incelendiğinde; STK'ların gelişimi, şu andaki durumları, STK bilincinin yeterince gelişmemiş olması, devlet-STK ilişkisinin zayıflığı, STK'ların toplum içerisinde yaygınlaşmamış olması ve bilinirliğinin az olması, STK aktivitelerinin yetersizliği, toplumun STK'lar konusundaki algısı nedeniyle yapılan bilimsel çalışmaların azlığı ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmaların çoğu STK'ların tarihlerinin incelendiği çalışmalar olmuştur. Bu durum STK-turizm konulu çalışmalara da yansımış olup, turizmde STK başlıklı bilimsel araştırma sayısı oldukça azdır.

Literatürde STK'ların turizme olan katkısını belirlemeye yönelik sınırlı sayıda araştırma olması ile ilgili olarak bu konudaki araştırma eksikliğine katkıda bulunmak ve STK'ların iyi uygulamalarının bir örneği olarak görülen Muğla Sarıgerme' de 25 yıldır faaliyet gösteren SARÇED incelenerek, turizme yaptığı katkılar belirlenmeye çalışılmıştır.

2. TEORİK ÇERÇEVE

2.1. Sivil Toplum Kuruluşları (STK) Kavramsal Analiz

Sivil toplum kuruluşu kavramı geniş bir kavram olup, tanımında tam bir birlik sağlanamamasına rağmen, bu kuruluşların benzer faaliyetlerine göre terimler üretilmiş ve tanımlamalar yapılmıştır. Sivil toplum kuruluşlarının, küçük yerel bazda faaliyet gösteren derneklerden, büyük ve oldukça profesyonelleşmiş kuruluşlara kadar son derece farklı gruplardan

oluşturduğu söylenebilir (Özdemir Basel ve Şenocak, 2009: 155). Literatürde STK'lar için kullanılan kavramlar; "kâr gütmeyen kuruluşlar", "kâr gütmeyen sektör", "üçüncü sektör", "bağımsız sektör", "gönüllü kuruluşlar", "özel gönüllü kuruluşlar", "hükümet-dışı kuruluşlar", "kâr için olmayan kuruluşlar", "hayırsever yardım kuruluşları", "hayırsever kuruluşlar", "vergiden muaf kuruluşlar", "sosyal hareketler" olarak sıralanmaktadır (Uslu, 1999: 24). Genel olarak bakıldığında en fazla kullanılanın STK kavramı olduğu söylenebilir.

Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlüğü STK kavramını, toplumdaki çeşitli sorunları bağımsız olarak ele alıp kamuoyunu bilgilendirme ve aydınlatma görevi yapan, öneriler sunan her türlü birlik, sivil toplum örgütü şeklinde tanımlamaktadır (Sözlük/TDK, 2020). Ülkede demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan, yeri geldiğinde devletten bağımsız karar alıp hareket eden, kar amacı gütmeyen, bireylerin ortak hedefleri konusunda halk yararına faaliyet gösteren, oluşturduğu kamuoyuyla siyasi iradeyi ve hükümetleri etkileyen, faaliyet gösterdikleri alanlarda kolaylaştırıcı ve destekleyici hizmetler ortaya koyan örgütlerdir (Akoğlan Kozak, 2017: 138). Yıldız'a göre (2006: 66) STK, örgütlü sivil toplumdur. Sosyal refah örgütlerini, profesyonel meslek odalarını, sendikaları, işveren örgütlerini, dernekleri, insani yardım kuruluşlarını, sanayi lobilerini ve çok çeşitli konularda amaç güden örgütlerdir. Tüm toplumu ilgilendiren konularda ve özellikle; insani gelişme süreci, barış kültürü, etik ve insan değerleri, çevre ve insani yerleşimler, herkese için eğitim, herkese için sağlık, insan hakları, sosyal ve ekonomik gelişme, cinsiyet ve ırk eşitliği, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığıyla mücadele, gençlik ve çocuk, kamu sağlığı, teknoloji ve insanlık, barış, güvenlik, işsizlik, yoksulluk, çevre ve çevrenin korunması, ticaret, sosyal refah ve geliştirmekte olan ülkelere yardım gibi konularda çalışırlar.

Türkiye'deki STK'lar yasaya göre dört farklı şekilde sınıflandırılmaktadırlar Bu sınıflandırmaya göre (Yıldırım, 2004: 42);

- Yasa gereği kurulan ve bir kesimi temsil eden kuruluşlardır (Barolar, Esnaf ve Sanatkârlar Odası, Ticaret Odası, Ziraat Odası, meslek kuruluşları, kooperatifler, vb. gibi). Bu kuruluşların öncelikli amacı temsil ettikleri grubun temsilini en iyi şekilde sağlamak, hak ve çıkarlarını korumaktır.
- Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının temsilciliği şeklinde faaliyet gösteren kuruluşlar; Temsil ettiği kesimin hak ve çıkarlarını korumak ve savunmak amaçlı kurulmuş olan işçi ve işveren sendikaları gibi kuruluşlardır. Bu tür kuruluşlar yasal olarak kurulmak zorunda olmasa da, devlet gözünde ancak bir STK kuruluşu ile en iyi şekilde boşluğu doldurulabilecek kuruluşlardır.
- Bir önceki maddedeki gibi kuruluşu zorunlu olmayan fakat kanunların tanıdığı haklar çerçevesinde kurulan STK'lardır. Amaçları; demokrasi, insan hakları, kadın sorunları, çocuk hakları, gençlik, cinsiyet eşitliği, eğitim, sağlık, barış, güvenlik, çevre, yoksulluk gibi konular olan daha çok "gönüllülük" esasına göre faaliyet gösteren dernek, vakıf veya benzeri kuruluşlardır.
- Esnek, geçici olmayan ve özellikle kendiliğinden oluşan örgütsel bir yapıda ve gönüllülük esasına göre meydana getirilen hemşeri dernekleri, vatandaşlık dernekleri, üniversite platformları gibi kuruluşlardır.

Türkiye'de serbest meslek örgütleri (işçi sendikaları, odalar, barolar), siyasi partiler, spor kulüpleri, farklı amaçlar için kurulmuş vakıflar ve derneklerden oluşmaktadır (Aslan, 2010: 270). İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü ise STK'ları; dernekler, siyasi partiler ve sendikalar olarak bir ayrıma tabi tutmuştur.

23.11.2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 2. maddesinde derneğin tanımı yapılmıştır. Buna göre dernek; Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını

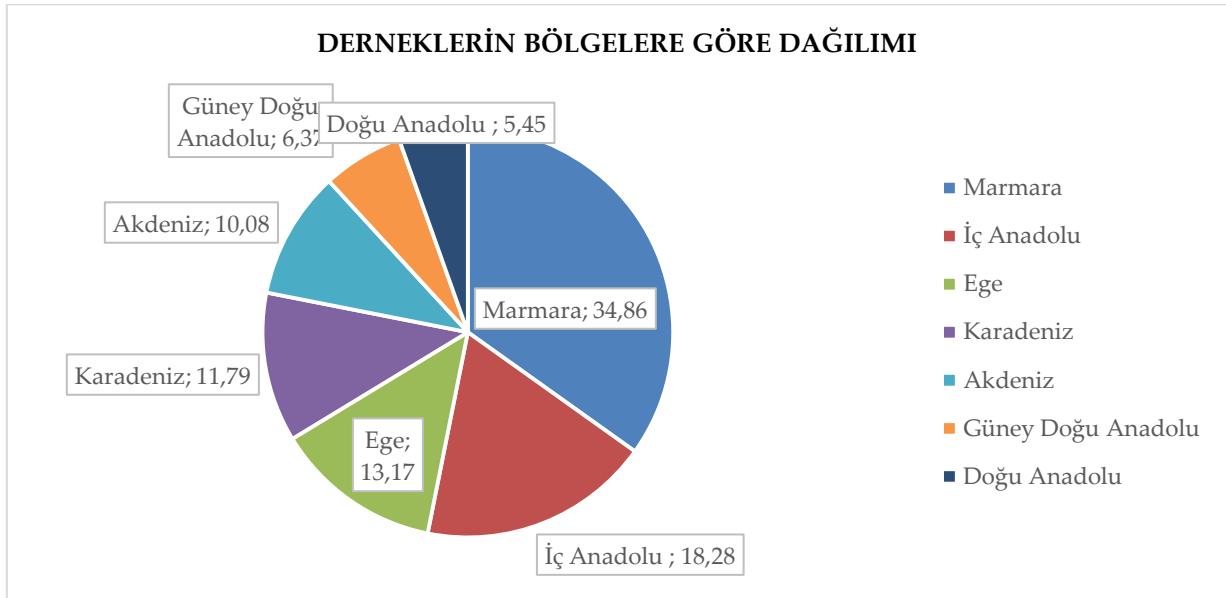
sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları”dır (derneksiteleri.com, 2020). Türkiye’de faal dernek sayısı 121.062 iken, fesih dernek sayısı 190.600 olup, toplam dernek sayısı ise 311.662’dir (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020). Türkiye’de dernekler faaliyet alanına göre ayrılırken birbirinden farklı 21 adet ana faaliyet alanı belirlenmiştir. Ekte bulunan Tablo-2 de bu faaliyet alanları, Türkiye ve Muğla’da faaliyet alanlarına göre sayıları ve Muğla’da bulunan derneklerin faaliyet alanlarına göre yüzdeleri bulunmaktadır.

Tablo 1. Türkiye’de ve Muğla İlinde Faaliyet Alanlarına Göre Dernek Sayıları

Faaliyet Alanları	Türkiye	Muğla	Yüzde
Mesleki ve Dayanışma Dernekleri	37.881	303	0,80%
Spor ve Sporla İlgili Dernekler	26.983	431	1,60%
Dini Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Dernekler	18.366	61	0,33%
Eğitim Araştırma Dernekleri	6.179	81	1,31%
Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri	6.017	181	3,01%
İnsani Yardım Dernekleri	5.510	26	0,47%
Toplum Değerlerini Yaşatma Dernekleri	2.721	20	0,74%
Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	2.634	15	0,57%
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	2.601	44	1,69%
Çevre Doğal Hayat -Hayvanları Koruma Dernekleri	2.560	100	3,91%
İmar, Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri	1.658	16	0,97%
Hak ve Savunuculuk Dernekleri	1.492	18	1,21%
Engelli Dernekleri	1.402	23	1,64%
Düşünce Temelli Dernekler	1.109	26	2,34%
Kamu Kurumları ve Personelini Destekleyen Dernekler	1.045	37	3,54%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	800	10	1,25%
Dış Türkler İle Dayanışma Dernekleri	664	5	0,75%
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği Dernekleri	632	8	1,27%
Şehit Yakını ve Gazi Dernekleri	472	4	0,85%
Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	324	6	1,85%
Çocuk Dernekleri	12	0	0,00%
	121.062	1.415	1,17%

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020

Ayrıca, şekil 1 Türkiye’de derneklerin bölgelere göre dağılımını göstermektedir. Türkiye’deki derneklerin bölgelere göre dağılımı incelendiğinde ilk üç bölgenin Marmara, İç Anadolu ve Ege bölgesi şeklinde sıralandığı görülmektedir.

Şekil 1. Türkiye’de Derneklerin Bölgelere Göre Dağılımı

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020

2.2. Turizm Sektöründe Sivil Toplum Kuruluşlarının Yeri ve Önemi

Turizm sektöründe devlet ve özel sektörün yetişemediği alanlarda ve konularda önemli işlevleri yerine getiren kurumlardan en önemlileri sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu bölümde turizm ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili literatür incelenmiştir. Bekçi ve Şahin (2019: 100) çalışmalarında; sürdürülebilir turizm için STK’ların önemli bir rolü olduğunu ortaya koymuşlardır. Çalışmalarında, STK’ların turizmin sürdürülebilir gelişiminin her safhasıyla alakalı proje, plan, düşünce, girişim ve faaliyetlerinin olduğu saptanmıştır. Fakat STK’ların uygulama safhasında bunları kendilerinden, sektörden, devletten kaynaklı sınırlamalar nedeniyle hayata geçiremediklerini tespit etmişlerdir. Diğer bir ifade ile STK’lar turizmin sürdürülebilirliği konusunda beklenen sonuçlara ulaşamamakta ve yetersiz kalmaktadırlar.

Kozak, Akoğlan Kozak ve Kozak’a (2017: 172) göre; Türkiye’de günümüzde işçi, işveren, meslek örgütü, yöresel dernekler gibi çok sayıda STK turizm alanında da faaliyet göstermektedir. Son yıllarda turizm sektöründe çalışan STK’ların sayısının artması turizm sektörünün gelişme hızıyla ilgili bir durumdur. Akoğlan Kozak (2017: 138)’a göre; STK’ların turizme olan katkılarının; turizm politikası ve planlaması aşamasında ve turizm bölgelerinde yönetişimin sağlanması konularında olduğunu belirtilmiştir. STK’lar yöre halkının katkı sunmasını ve katılımı sağlamaktadır. Güney ve Bahar (2017: 658-672) da STK’ların turizm politikası ve turizm planlaması, turizm kalkınması, turizm araştırmaları, turizm eğitimi, sürdürülebilir turizm konularında katkı sunduğunu belirtmektedirler. Ayrıca turizm sektöründe eğitim, tanıtım, pazarlama, yatırım, danışmanlık gibi turizm projelerinde yer alan STK’ların turizm rekabeti konusunda bilinçlendirme ve sürdürülebilirlik etkilerinin olduğunu da ortaya koymuşlardır. Bir bölge ve ülkede turizm çeşitliliğini desteklenmesi, bölge halkına alternatif turizm türleri sayesinde gelir sağlanması, doğal çevrenin korunması, yerel halkın eğitilmesi ve turizm konusunda araştırma raporlarının düzenlenmesi STK’ların sürdürülebilir turizm konusundaki katkılarını oluşturmaktadır.

Gökkaya ve Demirkol (2017: 254)’a göre; Türkiye’deki turizm alanında faaliyet gösteren STK’ların yerel ve bölgesel bakımdan katkılarının daha fazla olduğu bilinmektedir. Fakat bu STK’ların üyelerine sağladığı imkânlar ve onlar için yaptıkları yeterli değildir, ama gelecek için bir ümit vermektedir. Araştırmacılar aynı grupta faaliyet gösteren, fazla sayıda STK’nın olduğu

durumlarda temsilde problem çıktığını saptamışlardır. Bu durum tek bir kategoride birlik olunmasını ve baskı kurmayı azaltmaktadır. Turizm sektöründe tüm paydaşların yer aldıkları alandaki sivil toplum kuruluşlarına üye olarak daha güçlü bir lobi gücünün meydana getirilmesi ve standardın olduğu bir sektör için katkı verilmesi önerilmektedir. Başpınar (2015: 33) yapmış olduğu çalışmada; sivil toplum kuruluşlarının yerel yönetimler, üniversiteler, özel sektörün yetkili olan hükümet temsilcileri ile beraber turizm politikalarının belirlenmesi ile turizmin geliştirilmesi konusunda beraber çalıştıklarını vurgulamıştır. STK'ların turizm eğitimi, tanıtım, denetim, turizm varlıklarının korunması, halkın bilinçlendirilmesi konularında devlet ve hükümetin gerekenleri yapması üzerine lobi çalışmaları yaptığını belirlemiştir. Küçük ve Güneş (2013: 46) Yerel Kalkınmada Bir Etken Olarak Turizm; Yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının görüşlerini ortaya koydukları çalışmalarında, yerel kalkınma için turizmin kaynak koruma ve sürdürülebilirliğinin önemi vurgulanmaktadır. Bir yörede yerel kalkınmadan bahsedilmesi için yerel halkın turizmde istihdamı, yöresel ürünlerin gelişimi ve üretimde yerel kaynakların girdi olarak kullanılması gereklidir. Bu konuda STK'ların önemli görevleri olduğunu belirtmişlerdir. Can (2012) yazmış olduğu makalesinde Türkiye'de konaklama sektörü odaklı sivil toplum kuruluşlarının kendi içyapıları ve yönetimleri nedeniyle yapılması gerekenleri ve doğruları hükümete duyuramadıklarını vurgulamıştır. Bu nedenle turizmle ilgili sivil toplum kuruluşu yönetimlerinin de profesyonel yöneticilerden oluşması gereğini ifade etmiştir. Duran (2009: 136-142) doktora tez çalışmasında; Gökçeada örneğinin sürdürülebilir turizm açısından toplumsal ve kültürel kimliğin korunması için STK'ların gelişme sürecine dâhil edilmesi ve daha etkin kullanılması gereğini ifade etmiştir.

2.3. Türkiye'de Turizm Amaçlı Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye'de turizm amaçlı faaliyet gösteren belli başlı STK'lar ve açıklamaları aşağıda yer almaktadır.

Türkiye Otelciler Birliği (TÜROB); Türkiye'nin turizm alanında en eski ve kapsayıcı sivil toplum örgütlerinden biridir. Merkezi İstanbul'dadır. 1971 yılında 13 üye ile Marmara Bölgesi Turistik Otelciler Derneği (T.O.D) adıyla kurulmuş olup, 1983 yılına kadar bu isimle faaliyetlerine devam etmiştir. Dernekler Kanunu'nun değişmesi ile ismi Turistik Otelciler, İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği (TUROB) olarak değişmiştir. 2015 yılında ismine resmi olarak Türkiye adını almış olup faaliyetine TÜROB (Türkiye Otelciler Birliği) adıyla devam etmektedir. TÜROB'un temel amaçları (Türkiye Otelciler Birliği, 2020);

- Turizmle ilgili konular, sorunlar ve çözümler üzerinde bilimsel ve pratik çalışmalar yapmak ve yapılan bu konulu çalışmalara katkı sağlamak,
- Turizmin ve özellikle ülkedeki turistik tesislerin turizmin gereklerine ve değişen eğilimlere uygun gelişimini sağlamak,
- Üyeleri arasında ve turizmle ilgisi bulunan daire, kurum, kuruluş ve kişilerle birliktelik, uyum ve düzeni tesis kılmak,
- Tüm üyelerini sektör içinde ve dışında temsil etmek,
- Ulusal ve uluslararası gelişmeleri izleyerek, gerekli tedbir, planlama ve projeler üzerinde çalışmalar yapmaktır.

Ayrıca birlik tarafından eğitim, yatırım, tanıtım ve pazarlama, sektör standartlarının geliştirilmesi, denetim, inovasyon, bilgi/veri/analiz/raporlama, sürdürülebilirlik, hukuk ve mali danışmanlık alanlarında üyelerine bilgi akışı sağlanmakta; üyelerinin bu alandaki sorunları ile ilgilenilmekte ve üyelerinin sektörel çıkarı için lobi faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Türkiye Otelciler Birliği, 2020). Konaklama sektöründe Türkiye'nin en büyük STK'sı olan birliğin üyeleri oteller, tatil köyleri, pansiyonlar, restoranlar, kongre merkezleri, gece kulüpleridir.

Turist Rehberleri Birliği (TUREB); Birlik Resmi Gazete' de yayımlanan 6326 sayılı "Turist Rehberliği Meslek Kanunu" uyarınca, 2012 tarihinde kurulmuş olup, merkezi Ankara'dadır. Kendisine bağlı 7 Meslek Odası ile 6 Bölgesel Meslek Odası olmak üzere tüm Türkiye'de örgütlenmiş ve günümüzde 13 odanın kamu kurumu niteliğinde meslek üst kuruluşu olarak faaliyetlerine devam etmektedir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren turist rehberi ünvanlı meslek mensuplarının sektörde daha fazla rol almaları, Türkiye'nin tanıtımına yardımcı olmak, yasa dışı meslek icra edenlerin önlenmesi amaçlarını taşımaktadır (Turist Rehberleri Birliği, 2020). Turist rehberliği mesleğine kabulden, meslek içi eğitime, meslekle ilgili yetki ve görevleri gibi turist rehberliği ile ilgili tüm düzenlemeleri ve üyelerinin taleplerini yasalar ölçüsünde karşılamaya çalışan bir STK'dır.

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB); 28 Eylül 1972' de yürürlüğe giren 1618 sayılı "Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu" uyarınca bir meslek birliği olarak kurulmuştur. Üyeleri seyahat acentalarından oluşmaktadır. Tüm ülkede teşkilatlanmasını tamamlamış olan birliğin merkezi İstanbul'dadır. Vizyonunu; Türkiye turizm sektörüne ve seyahat acentacılığı mesleğine katkı sağlamak, üyelerinin ulusal ve uluslararası platformlarda daha aktif, güçlü ve etkin bir rol üstlenebilmeleri ve temsil edilebilmeleri için dijital çağa uygun yenilikçi ve sürdürülebilir bakış açısı geliştirmek olarak belirlemiştir (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği , 2020).

Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği (ATİD); 1984 yılında kurulmuş olup, merkezi Ankara'dadır. Üyeleri arasında oteller, restoranlar, müstakil eğlence yerleri, moteller, pansiyonlar ve diğer turizm belgeli tesisler bulunmaktadır. Hizmetleri; Bakanlık tarafından yapılan sınıflandırma ve denetimlere sektör temsilcisi olarak katılmak, üyelerinin kamu idareleriyle olan problemlerinin çözümüne destek sağlamak, üyelerine turizm ile ilgili güncel bilgileri sağlamak, fiyat tarifelerini her yıl bakanlığa tasdik ettirmek, işletmelerde kullanılan "Denetleme ve Şikâyet Defterlerini" bastırmak ve dağıtmak, konaklama işletmelerinde gerçekleştirilen müzikle ilgili olarak telif hakkı ücretlerinde indirim yapılmasını sağlamaktır. Bununla yanı sıra; sektörde çalışan her kademedeki personel için eğitim programları düzenlemek, turizm sektöründeki gelişmeleri makro düzeyde takip ederek üyelerini bilgilendirmek, Anadolu'da turizmin gelişmesini sağlayacak projeler üretmek ve bu projelerin gerçekleştirilmesini sağlamak gibi hizmetler vermektedir (Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği , 2020).

Turizmi Geliştirme ve Eğitim Vakfı (TUGEV); Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı 1984 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile kamu yararına kurulmuş bir vakıftır. STK'ya vergi muafiyeti tanınmış olup, yöneticileri tüm sektör kuruluşlarının başkanları ile önemli turizm alanında yatırım ve iş yapan iş insanlarıdır. Vakfın Mütevelli Başkanlığını Kültür ve Turizm Bakanı yürütmektedir. Vakfın temel amaçları arasında; Türkiye'de mevcut turizm potansiyeline işlerlik kazandırmak, yeni potansiyel turizm alanları yaratmak, sektörün ülke ekonomisine olan katkısını arttırmak, sektör için kısa ve uzun vadeli politikalar oluşturmak bulunmaktadır (Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı, 2020).

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL); ÇEKÜL 1990 yılında vakıf olarak kurulmuştur. Merkezi İstanbul olan vakıf 10 kişilik bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Yurt içinde ve yurt dışında temsilcilikleri bulunmaktadır. Amacı Türkiye'nin doğal, tarihsel ve kültürel varlıklarını korumak ve bunları kültürel miras olarak gelecek nesillere bırakmaktır. Bugüne kadar çok sayıda proje ve program gerçekleştirmiş olup, doğa-kültür-insan arasındaki yaşamsal uyumu ön plana çıkartmaya çalışmıştır. Kültürel dokuyla ilgili faaliyetleri koruma amaçlı kent planları hazırlamak, kentlerin eski mahallelerinde sağlıklaştırma çalışmaları yapmak, geleneksel evlerde cephe düzenlemesini tamamlamak, tarihi yapıların, çarşıların onarılmasını, kent meydanlarının yeniden düzenlenmesini sağlamaktır. Yaptığı programlarla

tarihi dokunun çağdaş kentle ilişkilendirilmesine, kentlere kültür öncelikli bir gelecek vizyonu kazandırılmasına öncülük etmiştir. Doğal varlıkların korunması ve çevre alanında; toprağın, ormanın önemini vurgulamakta ülkenin farklı yerlerinde ağaçlandırma çalışmaları yapmaktadır. Merkezi İstanbul olan vakıf 10 kişilik bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. Yurt içinde ve yurt dışında temsilcilikleri bulunmaktadır (Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı, 2020).

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TURCEV); Türkiye’de mavi bayrak programına başlanabilmesi için Turizm Bakanlığı’nın girişimleriyle 1993 yılında kurulmuştur. Vakıf; genel kurul-yönetim kurulu-denetim kurulu ve icra organı zinciri içerisinde faaliyet göstermekte olup, merkezi Ankara’dadır. Antalya, Muğla ve İzmir’de temsilcileri bulunmaktadır.

Mavi bayrak programının içeriğini oluşturan sağlıklı yüzme suyu, donanımlı plaj, iyi bir çevre yönetimi ile çevre bilinçlendirme etkinliklerini içermektedir. TÜRÇEV Uluslararası Çevre Eğitim Vakfına (Foundation for Environmental Education, FEE) üyedir. FEE üyeliğinden sonra Eko-Okullar ve Çevrenin Genç Sözcüleri, Okullarda Orman, Uluslararası Yeşil Anahtar Ödülü Programları’ nı Türkiye’de başlatmıştır. (Türkiye Çevre Eğitim Vakfı, 2020).

Türkiye’deki özel turizm kuruluşlarının çoğunluğu vakıf, dernek ve birlik şeklinde çalışan STK’lardır. Bunların büyük kısmı konaklama sektörünü temsil etse de turizmin tüm alanına katkı sağlayan STK’larda bulunmaktadır.

Yukarıda bahsedilen kuruluşlar dışında Türkiye’nin turizm ile ilgili önemli diğer STK’ları aşağıdaki gibidir (Şahin & Ünal, 2016: 266-272);

- Akdeniz Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği
- Alanya Turistik İşletmeciler Derneği
- Batı Karadeniz Turizm Otelciler Derneği
- Bodrum Otelciler Derneği
- Çukurova Turistik Otelciler Birliği
- Denizli Turistik Otelciler ve İşletmeciler Derneği
- Ege Turistik İşletmeler ve Konaklamalar Birliği
- Fethiye Otelciler Birliği Derneği
- Güneydoğu Anadolu Turistik Otelciler ve İşletmeciler Derneği
- Güney Ege Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği
- Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği
- Karadeniz Turistik İşletmeciler Derneği
- Kapadokya Turistik Otelciler ve İşletmeciler Derneği
- Kuşadası Otelciler ve Yatırımcılar Derneği
- Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu
- Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği
- Belek Turizm Yatırımcıları Ortak Girişimi
- Profesyonel Otel Yöneticileri Derneği
- Turizm Araştırmaları Derneği
- Turizm Yazarları ve Gazetecileri Derneği
- Uluslararası Turizm Eğitimcileri ve Profesyonelleri Derneği
- Turizm Akademisyenleri Derneği

2.4. Muğla İli’nde Turizm Amaçlı Faaliyet Gösteren Dernekler

İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü Dernekler bilgi sisteminden 30.09.2020 tarihinde elde edilen verilere göre; Muğla’da 1.415 adet faal dernek bulunmaktadır. Bu da Türkiye’deki faal derneklerin % 1,17 sine tekabül etmektedir. Muğla’ da kurulu derneklerin

sınıflaması incelendiğinde; 1.sırada Çevre Doğal Hayat-Hayvanları Koruma Dernekleri'nin bulunduğu görülmektedir. 100 adet dernek ve % 3,91 orana sahiptir. Kamu kurumları ve personeli destekleyen dernekler 2. sırada % 3,54 ile 37 adet dernekle yer almaktadır. Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri ise 181 adet ve %3,01'lik oranla 3. sırada yer almaktadır. Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri faaliyet alanında detaylı faaliyet alanı Turizm olan 30 adet dernek bulunmaktadır. Ayrıca Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri faaliyet alanında Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma detaylı faaliyet alanında 68 adet dernek bulunmaktadır (Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020).

SARÇED Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri faaliyet alanında yer alan dernekler içerisinde Tablo 2'de Muğla İli Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri ve Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri Faaliyet Alanında Detaylı Faaliyet Alanı Turizm ve Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma Olan Dernekler gösterilmektedir.

Tablo 2. Muğla İli Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri ve Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri Faaliyet Alanında Detaylı Faaliyet Alanı Turizm ve Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma Olan Dernekler

Faaliyet Alanı	Detaylı Faaliyet Alanı	Dernek Adı
Kültür, Sanat Ve Turizm Dernekleri	Turizm	Bodrum Skal Kulübü Derneği
		Bodrum Turizm Derneği
		Bozüyük Güzelköyü Tanıtma, Turizmi Geliştirme ve Kalkındırma Derneği
		Çalış Turizm ve Tanıtma Derneği
		Dağpınar Kültür Turizm Dayanışma ve Geliştirme Derneği
		Dalyan İztuzu Turizm Tanıtım Derneği
		Datça Turizm İşletmecileri Derneği
		Fethiye Skal Kulübü Derneği
		Fethiye Turizm Derneği
		Göcek Kültür ve Turizm Derneği
		Güllük Turizmini Geliştirme ve Çevre Koruma Derneği
		Gümbet Turizm Çevre Ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Geliştirme Derneği
		Gümüşlük Koyunbaba Mahallesi Kalkındırma ve Güzelleştirme Derneği
		Jeotermal Enerjiyi Bodrum Turizmüne Kazandırma Derneği
		Karia Derneği
		Köyceğiz Turizm İşletmecileri Derneği
		Kumluova Eğitim Kültür Sanat ve Turizm Derneği
		Likya Turizm Konseyi Derneği
		Marmaris Skal Kulübü Derneği
		Marmaris Turizm Derneği
		Muğla Kültür Turizm ve Kalkınma Derneği
		Muğla Sağlık Turizmi Derneği
		Okçular Köyü Kültür Sanat Sağlık Dayanışma Eğitim ve Turizm Derneği
		Palamutbükü Yerel Turizmi ve Doğayı Koruma Derneği
		Torba Koyu Turizm Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma ve Geliştirme Derneği
		Ula Arıcılar Geyik Kanyonu Tanıtma Çevreyi Koruma ve Turizmi Geliştirme Derneği
		Ula Bilim Kültür Sanat Spor Tarım Turizm Kalkınma Derneği
		Ula Kültür Ve Dayanışma Derneği
		Yerel Net Derneği
		Yeşilüzümlü Turizm Gönüllüleri Derneği

Tablo 2. Muğla İli Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri ve Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri Faaliyet Alanında Detaylı Faaliyet Alanı Turizm ve Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma Olan Dernekler (Devamı)

Faaliyet Alanı	Detaylı Faaliyet Alanı	Dernek Adı
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri	Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma	Akbük Balıkçıları Koruma Ve Tabiatını Güzelleştirme Derneği
		Akbük Koyu Koruma Ve Güzelleştirme Derneği
		Akdeniz Yeşilleri Derneği
		Akyakayı Geliştirme Derneği
		Armutalanı Güzelleştirme Derneği
		Artemis Çevre İnsan ve Hayvanları Koruma Derneği
		Bafa Kasabası Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği
		Bitez Yalısını Koruma ve Yaşatma Derneği
		Bodrum Aktur Sitesi Çevre Koruma Derneği
		Bodrum Akyarlar Köyü Güzelleştirme ve Geliştirme Derneği
		Bodrum Yarımadası Kültür ve Çevresini Koruma Derneği
		Bodrumu Sevenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
		Cennet Akbük'ü Koruma ve Yaşatma Derneği
		Çatal Ada Sanat Çevre Ve Turizm Derneği
		Dalyan Turizm Kültür ve Çevre Koruma Derneği
		Datça Aktur Çevre Koruma ve Geliştirme Derneği
		Datça Çevre ve Turizm Derneği
		Datça Özbel ve Çevre Siteleri Koruma Geliştirme Kültür Derneği
		Deniz Temiz Derneği Bodrum Şubesi
		Deniz Temiz Derneği Fethiye Şubesi
		Deniz Temiz Derneği Marmaris Şubesi
		Dereköy Doğa Sevenler Derneği
		Doğayı Hayvanları Koruma Derneği
		Ekiztaş Köyü Turizm ve Çevreyi Geliştirme Derneği
		Enerji Verimliliği ve Çevre Koruma Derneği
		Eski Datça (Dadya) Doğal Dokuyu Çevre ve Kentsel Mimari Yapılaşmayı Koruma ve Turizmi Teşvik Derneği
		Faralya Uzunyurt Köyü Doğasını Kültürünü Yaşatma ve Doğa Turizmini Geliştirme Derneği
		Fethiye Ekolojik Yaşam Derneği
		Fethiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğayı Koruma Derneği
		Fevziye Mahallesi Sosyal Dayanışma ve Çevre Koruma Derneği
		Geniş Altı Mevkii Koruma Güzelleştirme ve Mendirek İskelesi Kayıkçıları Derneği
		Göcek Doğa ve Hayvan Dostları Derneği
		Gökçe Akçapınar Sahillerini Koruma ve Güzelleştirme Derneği
		Gökova Ekolojik Yaşam Derneği
		Göktepe Doğa Koruma Derneği
		Göltürkbükü Çevre Koruma Kültür Sanat ve Turizm Derneği
		Gümüşlük Beldesi Çevre Koruma Kültür Sanat Eğitim ve Sağlık Derneği
		Gündoğan Kızılburun Sahil ve Çevre Düzenleme Derneği
		Günlükbaşı Foça Mahallesi Kültür Dayanışma Eğitim ve Gençlik Derneği
		İasos Çevre Ve Kültür Varlıklarını Koruma Ve Yaşatma Derneği
		İnlince Köyü Kalkındırma Geliştirme Doğal Çevreyi Koruma Güzelleştirme ve Dayanışma Derneği
		Karacasöğüt Kalkındırma Kıyı Koruma ve Yelken Derneği

Tablo 2. Muğla İli Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri ve Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri Faaliyet Alanında Detaylı Faaliyet Alanı Turizm ve Çevre, Su ve Doğal Hayatı Koruma Olan Dernekler (Devamı)

Faaliyet Alanı	Detaylı Faaliyet Alanı	Dernek Adı
		Karaçalı Turizm Ve Çevre Derneği
		Kıyıkışlacık Köyü Turizmi Geliştirme ve Çevre Koruma Derneği
		Kızılcı Çevre ve Turizm Derneği
		Kültür Eğitim Çevre ve İmece Derneği
		Leleg Uygarlığı Pedasa Koruma ve Yaşatma Derneği
		Marmaris Çevre Koruma Derneği
		Marmaris Çevrecileri Derneği
		Marmaris Hayvan Hakları Derneği
		Marmaris Kültür ve Doğayı Koruma Derneği
		Marmaris Sahillerini Turizme Kazandırma ve Temizleme Derneği
		Maya Köyü Güzelleştirme ve Dayanışma Derneği
		Milas İlçesi Kırcağız Mahallesi Güzelleştirme Kalkındırma Kaynak Suyunu Geliştirme ve Yaşatma Derneği
		Muğla Çevre Geliştirme Derneği
		Muğla Doğayı ve Hayvanları Koruma Derneği
		Muğla Karabağları Geliştirme ve Güzelleştirme Derneği
		Muğla Tabiat ve Deniz Derneği
		Ortakent Yahşi Yalılarını Geliştirme ve Mavi Bayrak Derneği
		Ölüdeniz Çevre Koruma Turizm ve Güzelleştirme Derneği
		Peynir Çiçeği Gündoğan Gönüllüleri Derneği
		Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği
		Söğütkenk Doğa ve Çevre Koruma Derneği
		Söğütçüler Dayanışma Yardımlaşma ve Turizmi Geliştirme Derneği
		Turgutreis Doğal Yaşamı Koruma Derneği
		Yalıkavak Gerişaltı Koruma Derneği
		Yalıkavak İnsan Doğa ve Çevre Derneği
		Yatağan Yeşil Yaşam Derneği

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, 2020.

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırma Sahası

Çalışmada araştırma sahası Muğla İli Ortaca İlçesi'nde yer alan Osmaniye Köyü Sarıgerme olarak belirlenmiştir.

Muğla İli Ortaca İlçesi; Muğla ilinin 13 ilçesinden biridir. Diğer birçok ilçeye göre yeni bir ilçe olmasının yanında hızla büyüyen ve dışarıdan sürekli göç alan bir yerleşim birimidir. Son yıllarda sahip olduğu turizm destinasyonları sayesinde ismini turizm alanında da duyurmaktadır. Akdeniz ve Ege bölgelerinin fiziki olarak ayrıldığı sınırda kuruludur. Batı ve kuzeyinde Köyceğiz, doğusunda Dalaman ve güneyinde Akdeniz bulunmaktadır. Muğla -Fethiye karayolu ilçenin kuzeyinden geçer. Köyceğiz-Dalaman, İzmir-Antalya, Fethiye-Marmaris noktalarının tam ortasında bulunması yani bu merkezlere eşit uzaklıkta olduğundan Ortaca ismini almıştır (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2020).

Antik çağda Karia bölgesi içerisinde yer alan Ortaca, sırasıyla Makedonya, Mısır, Roma, Selçuklu, Mentешеoğulları, Osmanlı İmparatorluğu egemenliğinde yaşamıştır (Ortaca Kaymakamlığı, 2020). 1780 yılında Ortaca' nın da içinde bulunduğu Fethiye, Datça ve Ula İlçesi arasındaki toprakların yönetimi Mentешеoğlu Orhan Bey'den, Hasan Çavuşlar sülalesine geçer. 1792'de idam edilen Hasan Çavuş'un ardından Anadolu Derebeyi (Beylerbeyi) Süleyman Bey buradaki çiftliklerin sahibi olur. Bu dönemde kıraç ve boş toprak yapısı nedeniyle Ortaca "Dobucukırı" olarak anılmaktadır. Kurtuluş Savaşı'nda işgalden etkilenmeyen Ortaca' da günümüzde "Terzialiler Mahallesi" olarak geçen yerleri Teke Aşireti'nin Sarı Tekeli kolu Cinaliler, satın almıştır. Yörük olan Cinaliler sülalesi içinde o yıllarda develerin, atların, katırların heybelerini ve çadırların dikimini yapan ve bu özelliğiyle çevrede meşhur olan kişinin adı da Ali'dir. Bu kişinin ve sülalesinin terzilikteki ustalığı nedeniyle Dobucukırı "Terzi Aliler" olarak anılmaya başlar. Çok sayıdaki yerleşim birimine olan uzaklıkların eşitliği ve halkın bunu kullanması nedeniyle Muğla Valisi Recai Güreli döneminde, Muhtar Süleyman Karahan'ın ve halkın da isteği ile 1937 yılında Terzialiler Köyü'nün adı resmen "Ortaca" olarak değiştirilmiştir (Muğla Büyükşehir Belediyesi, 2015: 66;67). Ortaca 1943 yılında Köyceğiz'e bağlı bir belde olmuştur. 1987 yılında ise ilçe statüsünü kazanmıştır. Ortaca 27 adet mahalleye sahiptir. Nüfusu 48.373 tür. Okuma yazma oranı % 100 dür. Kültürel ve sanatsal etkinlikler olarak Muğla'nın en hareketli ilçelerindendir (Ortaca Belediyesi, 2020). Ortaca Muğla-Fethiye karayolu üzerinde olduğundan, Köyceğiz-Marmaris-Muğla- Aydın-İzmir, Köyceğiz-Muğla-Yatağan-Milas-Bodrum, Dalaman-Fethiye-Antalya'ya güzergâhlarına karayolu ile ulaşım mevcuttur. Ayrıca ilçe merkezine Uluslararası Dalaman havalimanı sadece 15 km. uzaklıktadır.

Ortaca' da öne çıkan sektörler tarım, turizm ve ticarettir. Tarım anlamında seracılık, narenciye, nar üretimi yapılmakta, narenciye üretimi ile Muğla ilinde 2. sırada yer almaktadır. Ticaret ve sanayi dalında ise Muğla ilçeleri içerisinde 5. sıradadır. Ortaca ilçesi, Akdeniz ve Ege Bölgesinin sınırında olduğundan her iki bölgenin iklim özelliğini taşır. Yani kışları bol yağışlı ve ılıman iken yazları ise, oldukça sıcak ve kuraktır. Ortaca ilçesi 22.000 hektarlık bir alana sahiptir. İlçe merkezi denizden 18 km. içeride olmasına rağmen 32 km. uzunluğunda sahil şeridinde sahiptir. İlçenin sahip olduğu Dalyan Mahallesi, İztuzu kumsalı, Sarıgerme, Pisilis Antik Kenti, Aşı, Bakardi, Dişibilmez, Kargıcak koyları ilçenin başlıca turizm merkezleridir. Ortaca ilçe sınırlarında kurulu olan otel, motel, pansiyon ve apart otellerin yatak kapasitesi 30 bin civarındadır (Ortaca Belediyesi, 2020). Bunun yanında bir rafting merkezi olan Dalaman çayı, Köyceğiz ilçe sınırlarında olsa da Dalyan mahallesiyle içiçe olan Kaunos Antik Kenti gezilip görülmesi gereken yerlerdendir. Bölge deniz turizmi, kültür turizmi, spor turizmi, agro turizm, sağlık turizmi, yat turizmi gibi alternatif turizm çeşitlerinin yapılabildiği ender destinasyonlardan biridir.

Osmaniye Köyü ve Sarıgerme; Osmaniye köyü ortaca ilçesine 15 km. uzaklıkta olup, denizden 850 m. içeridedir. Sarıgerme' yi içinde barındırmaktadır. Aynı zamanda hem Ortaca ilçesine hem de Dalaman ilçesine karayolu ile bağlıdır. Sarıgerme' nin uluslararası Dalaman havalimanına uzaklığı 20 km. dir. Dolayısıyla havayolu, karayolu, denizyolu ulaşımının çok kolay olduğu bir turistik destinasyondur.

Sarıgerme adını Osmaniye köyü içerisinde geçen ve sahili ikiye bölen Sarıçay' dan almıştır. Zamanında kesilen kerestelerin taşımada kullanılan Sarıçay' ın önü, kerestelerin denize kaçmaması için kapatılmış. Bu işleme "germe" denmesi ve çayın önü gerilen malzemeye kapatılması sonucu "Sarıgerme" adı oluşmuş. Sarıgerme 7 km. uzunluğunda eşsiz bir kumsala sahiptir. Sahilin karşısında Babaada bulunmaktadır. Adanın Sarıgerme' ye bakan tarafı korunaklı olduğundan bu alan Marmaris Göcek arasında dolaşan teknelerin bağlanmasına uygundur. Adanın açık denize bakan tarafı ise dalış meraklıları için bulunmaz bir zenginlik içermektedir (Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). 1990'lı yıllardan sonra bölgede büyük otellerin

kurulması, SARÇED' in kurulması ile bölge bir turizm destinasyonu haline gelmiş ve çevredeki otel, pansiyon, apart otel, restoran, eğlence tesisleri, marketler vb. tesisler artmıştır.

3.2. Araştırmanın Amacı

STK'lar daha çok kamu ve özel sektörün yetişemediği alanlarda, gönüllülük esasına göre kurulmuş, ülke ya da bölge halklarının ortak çıkarlarına hizmet eden, faaliyetleriyle toplumsal değer yaratan kuruluşlardır. Dolayısıyla STK'lar ve turizm ile ilgili her örnek kendi özelinde farklı katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın temel amacı; Muğla-Sarıgerme' de çevre, su ve doğal hayati koruma ana faaliyet alanında örnek bir dernek olarak görülen ve bölge turizmüne 25 yıldır hizmet veren SARÇED özelinde STK'ların turizm destinasyonlarına olan katkılarını belirlemektir. Uygulamada SARÇED' in destinasyona yaptığı katkılarının belirlenerek diğer STK'lar içinde sürdürülebilir bir örnek olarak bilinmesi ve akademik anlamda STK'lar ve turizm ilişkisi ile ilgili literatüre katkıda bulunma çalışmanın diğer amacını oluşturmaktadır.

3.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirmiş olup, görüşme, gözlem, örnek olay incelemesi (vaka çalışması) teknikleri ile veriler toplanmıştır. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemi aracılığıyla sunulmuştur.

Vaka çalışması; araştırılması istenen ve belirlenen konunun bütüncül bir incelenmesidir. Bu inceleme yapılırken yukarıdan aşağıya doğru bütünlük bozulmadan, benzer olay ve durumlar yerine sadece bir durumun incelenmesi mantığına dayanır. Böylelikle neden sonuç ilişkisi daha sağlıklı ortaya konulabilir (Kozak, 2018: 90- 91). Gözlem; olay veya olguların açıklanabilmesi için araştırmacının kendisinin gözlemleyerek, tanıklık ettiği etkinliklerdir. Fakat yapılacak gözlem gözlenecek olguların doğal akışını etkilemeyeceği şekilde gerçekleştirilmelidir (Ural ve Kılıç, 2018: 60). Doğal gözlem ve denetimli gözlem olarak inceleyebileceğimiz gözlem veri toplama tekniğinde, nesnelere doğal ortamlarında, kendi akışlarında yapılan gözleme "*doğal gözlem*", araştırmanın amacına göre gözlem yapılacak alanda bir düzenleme yapılıyorsa "*denetimli gözlem*" adını alır (Erkuş, 2005). Çalışma kapsamında, 2019 yılı Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında beş kez Sarıgerme SARÇED plajı ziyaret edilmiş, bölgede inceleme ve gözlem yapılarak fotoğraflandırılmıştır.

Görüşme; karşılıklı olarak konuşarak, sözel bir veri toplama tekniğidir. Daha esnek, yanıt oranı daha yüksek, yazıyla yapılan tekniklerden daha cazip, derinlemesine daha fazla bilgi alınabilecek bir yöntemdir (Çavuş, 2014:151;155). Bu çalışmada yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. SARÇED' in kurucu başkanı Mehmet Gönenc ile Marmaris'te, işletme müdürü İsmail Batıbey ile Sarıgerme' de görüşme yapılmış ve görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Çalışmada iki farklı yetkili ile görüşmenin amacı SARÇED' in hem kuruluş aşamasında hem de ilerleyen dönemlerinde turizm ile ilgili görüşlerini ve katkılarını daha detaylı bir biçimde ortaya koyabilme arzusudur.

Betimsel analiz bir olay ve durumla ilgili olarak var olan durumun saptanması ve neden-sonuç ilişkilerinin ayrıntıları ile açıklanarak toplanan verilerin sunulmasıdır (Yurtseven, Erkul, & Kekeç Morkoç, 2013: 79). Çalışmada görüşme sonucunda elde edilen veriler görüşmecilerden alınan cevapların özgünlüğüne bağlı kalınarak araştırmanın bulgular kısmında sunulmuştur.

4. BULGULAR

Çalışmada SARÇED' in kurucu başkanı Mehmet Gönenç ve işletme müdürü İsmail Batibey ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular iki ayrı başlık altında sunulmaktadır.

4.1. SARÇED'in Kurucu Başkanı Mehmet Gönenç ile Yapılan Görüşmenin Sonuçları

Soru 1: Kendinizi tanıtır mısınız?

M.G.; *Turizmciyim. Yükseköğrenimimi Almanya'da turizm üzerine tamamladım. Birçok turizm destinasyonunda çok sayıda farklı tesiste üst düzey yöneticilik yaptım. SARÇED' in kurucu başkanıyım. Şu anda Antalya'da turistik bir tesisin genel müdürlüğünü yapmaktayım.*

Soru 2: Sarıgerme ile ilk tanışmanızı anlatır mısınız?

M.G.; *1989 yılında Sarıgerme İberotel'de ön büro departmanında çalışmaya başladım. Sonrasında Marmaris'te başka bir tesisin genel müdürlüğünü yaptım.1992 yılında Magiclife Sarıgerme açıldı. Oranın genel müdürü oldum. O dönemde Sarıgerme'de 3 tane otel vardı.*

Soru 3: Geldiğiniz tarihte Sarıgerme bir turizm destinasyonu olarak nasıldı?

M.G.; *Sarıgerme için bana ilk iş teklifi geldiğinde Sarıgerme' yi hiç bilmiyordum. O sıralar Antalya' da çalışıyordum. Sarıgerme nerede dediğimde Marmaris yakını bir yer dediler. Ben de işi kabul ettim. Ama yöreye geldiğimde malesef ne yolu vardı, ne de diğer altyapı unsurları vardı. Havalimanından Ortaca istikametine gidip, oradan stablize köy yollarından Sarıgerme' ye ulaşıyorduk. Yolculuk bile eziyetti. Tabi Sarıgerme' nin o hali bende biraz hayal kırıklığı yarattı.*

Soru 4: Burada bir dernek kurma fikri sizde nasıl oluştu?

M.G.; *Ben o sıralar Magic Life genel müdürü idim. Magiclife ve İberotel arasında tarihi Pisilis kenti kalıntıları vardı. Tel örgülerle çevrilmişti. Bu kalıntıların plaja bakan parseli boş kalmıştı. O sıralarda bu boş parsel de yörenin insanları tarafından Ortaca, Dalaman, yakın köyler olan Osmaniye, Fezkiye, Mergenli, Güzelyurt köylüleri tarafından halk plajı olarak kullanılıyordu. Halk plajı olarak kullanılıyordu ama ne şezlong, ne duş, ne tuvaleti, ne girişi-çıkışı var. Hiç bir altyapı yoktu. İnsanlar geliyordu oraya, erkekler için giyinme belki problem olmuyordu ama bayanlar için çok problemdi. Oradaki imkânlar olmadığından elbiseleri ile denize giriyorlardı. Tuvalet konusu büyük bir problemdi. İnsanlar bu ihtiyaçları için çalılıkların arkasını veya denizi kullanıyorlardı. İberotel Sarıgerme Park ile Magic Life Otel' in plajında her türlü modern alt yapı vardı. Şezlong, duş, tuvalet, giyinme kabinleri, bar, su sporları gibi. Tabi bundan sadece otel müşterileri yararlanıyordu. Oraya gelen turistler hemen yan taraflarındaki kötü görüntüyü görüyorlardı. Akşamları havuz barda otururken bu konunun konuşulduğunu duydum. Yabancı misafirlerimiz bizim insanımızı bu konuda gırgır mevzusu haline getirip, konuşup, gülüyorlardı. Bu durum benim kanıma çok dokundu. Aslında turistlerin yan parseldeki kötü görüntüyü görüyor olmalarından çok, bizim insanımızın alay konusu edilmesi bende bu dernek fikrinin oluşmasını sağladı.*

Soru 5: Derneğin kurulması ile ilgili ilk girişimleriniz neler oldu?

M.G.; *Derneğin işletmesinde plajı modern bir şekilde inşa edebiliriz diye düşündüm Konuyu aynı zamanda arkadaşım olan o zamanki Ortaca kaymakamı Kayhan Kavas'a açtım. Bu durumun sürdürülebilirliğinin olmadığını hem Sarıgerme'nin, hem de Türk insanının imajını bozduğunu aktardım. Kaymakamın da önerisiyle o zamanki 3 büyük siyasi partinin ilçe başkanları ile görüşmeye karar verdik.*

Soru 6: Sonrasında neler oldu?

M.G.; *Tabi parti başkanları önce mesafeli yaklaştı, hatta içlerinde bu işin olmayacağını düşünenler bile vardı. Dolayısıyla bu tür bir oluşumun içerisine girmeye çekindiler. Çünkü bölgede bir söylenti çıkmış. Art arda 3 otel kurulunca, işte tüm Sarıgerme sahilini oteller kapatacak diye. Dolayısıyla ilk görüşmelerimizde siyasi parti başkanları halkla bu konuda karşı karşıya gelebilecekleri bir konunun içinde olmak istemediler.*

Soru 7: Dernek kurulma kararı nasıl alındı?

M.G.; *Bende başka türlü çözmeye karar verdim. Dolayısıyla Türkiye'nin ilk kadın valisi o zaman Muğla valisi idi. Vali Lale Aytaman' a gittim. Plajın kötü görüntülerinin olduğu daha önceden çekmiş olduğum fotoğrafları gösterdim. Durumu da anlattım. Özellikle elbise ile denize girilmesi, tuvalet ihtiyacının çalılıkların arkasında giderilmesi gibi çarpıcı konulardan ve bunun bizim insanımızın imajına verdiği zararı ortaya koydum. Burada bir dernek kursak; burayı hem güzelleştirip, hem de insanları çevre bilinci için eğitsek diye bir öneri sundum. Vali hanım yapabilir misin? diye sordu. Ben de destekleriyle yapabileceğimi söyledim. O da bu konuda arkamızda olduğunu, sürekli bir destek sağlayacağını belirtti. Böylece dernek kurma kararımız netleşti.*

Soru 8: Derneği nasıl kurdunuz?

M.G.; *Fakat derneği kuruncaya kadar vali hanımı süreç hakkında bilgilendirmek ve karşımıza çıkan zorluklardan haberdar edebilmek için 4-5 defa daha ziyaret ettim. Otele dönünce hemen bu konuda çalışmaya başladım. Derneği bu şekilde kurduk. Tüzüğü kendim oluşturdum. Mecburiyetten bizim otelin (Magic Life Otel) ve İber Otel'in departman yöneticilerini derneğin ilk üyeleri yaptım. Bu şekilde derneği kurduktan sonra vali hanımı bilgilendirdim. Resmi işlemler için valimiz hemen müracaat etmemizi istedi. Bu arada ilçedeki yöneticileri ve siyasi parti temsilcilerini de bilgilendiriyoruz. En çok da ben burada özel bir işletmenin müdürüyüm. Yarın başka bir yere giderim. Siz buradasınız bunu sizin taşımanız gerekir diye de çağrıda bulunuyordum.*

Soru 9: Dernek kurulduktan sonra süreç nasıl işledi?

M.G.; *Tabi dernek kurulduktan sonra çevrede bu konu duyuldu. Bu arada siyasi parti temsilcileri de toplumun bu konudan rahatsız olduğunu, hatta yürüyüşe hazırlandıklarını söylediler. Derneğin bu plajı kiralayarak halka açmayacağı söylentisi yayılmaya başlamıştı. Aslında çevreme bu konuda bilgi veriyordum. İlk önce Osmaniye muhtarı olmak üzere diğer köy muhtarlarıyla görüştim. Muhtarlardan ayrıca destek de istiyorum. Ama konunun başka yere çekilmesine engel olamadık. Kesinlikle halkı bilinçlendirmek gerekiyordu. Daha sonra Ortaca belediye başkanlığı da yapacak olan bir dostumun yerel radyosunda bu konuda bir röportaj yapılmasını talep ettim. Özellikle soru cevap şeklinde olmasını istedim. Radyoda programda önce oluşumu, amacını ve bölge için önemini anlattım. Biz bir derneğiz. Dernekler sosyal kuruluşlardır. Bizim de yöreye ve topluma yararlı olmak için kurulduğumuzu vurguladım. Ama kitlelere ulaşamadığımız için yanlış anlaşılmalara sebep olunduğunu belirttim. Sonra telefon numarası verdik. Aklımızdaki bütün soruları sorun, şu anda bölgede doğmamış çocuğa kefen biçiliyor dedim. Çok ciddi bağlantı sayısına ulaştık. Çok soru geldi. Arada maksatlı sorularda geliyordu. Soruların çoğu bölgede önce otellerin kurulduğunu, orada halka az bir yer kaldığını ve buranın da halkın elinden alınacağını ifade eden sorulardı. Halkın denize kötü şartlarda girdiğini, yabancıların bu konuyu alay edercesine dillerine doladıklarını, plajın hiç temizlenmediğini, mekânın kötü bir görüntü ve kokuya sahip olduğunu vurguladım. Yöre halkının daha iyi tatil şartlarına layık olduğunu vurguladım. Bu çalışmaların onlar için, yöre halkı için yapıldığını anlattım. Ben açıkladıkça sorular daha da yumuşamaya başladı.*

Sorulardan önemli bir kısmı da derneğin halktan ücret alıp almayacağı ile ilgiliydi. Plajların tüm milletin ortak malı olduğunu, plaj için bir giriş ücreti alınmayacağını, plaj hizmetlerinden yararlanılması halinde onun karşılığında bir ücret talep edileceğini söyledim. Plajın iki yandaki otellerin plajından farklı olmayacağını, burada alınacak ücretin de çok cüzi bir rakam olacağını, bu rakamın ortak giderler için kullanılacağını söyledim. Kafeteryalardan alınacak yiyecek-İçecek hizmetlerinin ücretli olacağını ve rakamların uygun belirleneceğini anlattım. Amacın para kazanmak olmadığını vurguladım. Belli bir zaman geçtikçe halkın konuya bakış açısı değişti. Siyasi parti temsilcileri de bizle beraber olmaya başladılar.

Soru 10: Dernek olarak mekânda ilk yaptıklarınız nelerdir?

M.G.; Öncelikle yol Magiclif Otel'in girişine kadar geliyordu. Otelin girişinden dernek alanının girişine kadar yol patika idi. O yolu açtırdık, kilit taş döşettik. Mekânda bizi zorlayan en önemli konu temizlik idi. Temizlik günlerce sürdü. Çevreden de temizlik sırasında ciddi destek aldık. Oteller olarak biz de hem personel, hem de maddi destekte bulduk. Böylelikle alanın temizliği sağlandı. Yerleşim planına göre soyunma kabinleri, duşa kabinler yerleştirildi. Tuvaletler yaptırıldı.

Soru 11: Sarıgerme 'de turizmin gelişmesi adına diğer katkılarınız nelerdir?

M.G.; İlk taksi durağını da ben kurdum. Müşteri artmaya başlayınca köyler birbirinin taksisini taşıyordu. Birbirlerine destek olmak yerine, zarar veriyorlardı. Muhtarlarla görüşüp, her köye bir kontenjan belirleyip, taksi kooperatifini kurduk. Bu konuda da yanlış anlaşıldığımız konular oldu. Maddi anlamda kazanç sağlayacağımızı düşündüler. Bunu da köylülere anlattık. Taksi durağını kurarak, düzene girdiği aşamadan sonra başkanlığından ve üyeliğinden istifa ettim.

Sarıgerme ile ilgili ilk planları bildiğimden buranın ileride 15.000-20.000 yatak kapasiteli bir turistik destinasyon olacağını insanlara anlatmaya çalıştım. Burada dernek çatısı altında iyi bir alan oluşturursak plajı olmayan otellerin de bizim derneğin plajından yararlanacağını anlattım. Kuşadası ve Antalya'da bunun örnekleri olduğundan bahsettim.

Ayrıca muhtarlara giderek ailesi Almanya'da yaşamış, az çok yabancı dili olan kişileri araştırdım. Amacım onları otele ve derneğe iş gören olarak kazandırmaktı. İleride bu bölgede çok sayıda otel açılacağından özellikle yöre halkına bu mekânın ve destinasyonun yeni iş kapıları açacağını biliyordum. Bu görüşlerimi anlattım. Küçük unvanlarla başlayıp departman müdürlüğüne kadar ilerleyen çok sayıda arkadaşımız oldu. Benim buradaki önceliğim yörenin insanı, yörenin esnafı ve yörenin ürünü idi. Buradan bulamayacağım öğeyi dışarıdan tedarik etmem gerekiyordu. Hatta Marmaris ve Köyceğiz Meksa projesinden yetişen personelleri Sarıgerme 'ye transfer ederek, otellerin iş gören açığını karşıladık. Yöre insanlarından çalışmak için bize gelen birçok kişiye turizm amaçlı uygulamalı eğitimler verilmesini sağladık.

Soru 12: SARÇED' in başında kalsaydınız yapmak istediğiniz başka neler vardı?

M.G.; Amacım o plajı otellerden daha iyi yapmaktı. Hizmet sektöründen gelen insanlar olarak eksiklikleri görüp, gideriyorduk. Orada yapmak istediğim bir proje de güzel bir restoran açmaktı. Akşamları da yöre halkının gelebileceği, yemeğini keyifle yiyebileceği büyük bir restoran yapma fikrim vardı. Ama ayrılınca onu gerçekleştiremedim.

Osmaniye köyünün o zaman çok güzel bir okulu yoktu. Köyün okuluna oteller yardım ediyordu. Derneğin geliriyle bu okulu geliştirilerek ya da yeni baştan turizm amaçlı bir okul yapılabilirdi. Yine çevre köylerin çocukları öncelikli olmak üzere güzel bir turizm eğitimi verebilecek, bölgede başarılı ve örnek bir okul yaratılıp turizm eğitimi verilebilirdi.

4.2. SARÇED' in İşletme Müdürü İsmail Batıbey İle Yapılan Görüşmenin Sonuçları

Soru 1: Kendinizi tanıtır mısınız?

İ.B.: 63 yaşındayım ve Ortaca' lıyım. Daha önceleri bir bankanın yöneticiliğini yaptım. Emekli olduktan sonrada SARÇED' de işletme müdürü olarak çalışmaktayım. 8 yıldır bu görevime devam ediyorum.

Soru 2: SARÇED ne zaman, hangi amaçla, nasıl kuruldu ve ne kadar yıldır faaliyet gösteriyor?

İ.B.; Bu dernek 1995 yılında kurulmuştur. Kuruluş amacı; ilçenin ileri gelenleri örnek bir tavır sergileyerek bizim çocukluğumuzun plajı olan bu mekan için bir dernek kurdular. 25 yıldır faaliyet göstermektedir. Kendi sınıfında örnek bir projedir. Bu projemizi örnek almak isteyen çok yer var. Ama kişiler bir araya gelemediklerinden bunun gibi projeleri hayata geçiremiyorlar. 40 kişilik bir üye sayısı o zamanki mecliste bulunan tüm siyasi partilerin meclis ağırlığına bakılarak oluşturulan bir üye yapısı vardır. Bu plaj önce 10 yıl süreli olmak üzere kaymakamlık ve valiliğin onayıyla hazineден kiralananmıştır.

Soru 3: SARÇED'in yönetim yapısı hakkında bilgi verebilir misiniz?

İ.B.; Dernek kurulduktan sonra yönetim ve denetim kurulu oluşturulmuştur. Yönetim kurulu 7, denetim kurulu ise 5 üyeden oluşmaktadır. Yönetim kurulu başkanımız Cengiz İlhan'dır. Ayrıca ilçe kaymakamı fahri yönetim kurulu üyesidir. Yönetim ve denetim kurulu üyeleri ve dernek üyeleri hangi başlık altında olursa olsun kesinlikle ücret almamaktadırlar. Tüm yönetim, denetim kurulu ve üyelerimiz fahri bir görevi yerine getirmektedir. Derneğimizin faaliyetlerini sorunsuz sürdürmesi üyelik sisteminin doğru bir yapı üzerine inşa edilmiş olmasındandır. Bu hassas dengelerin bozulmaması için yeni üye kaydı yapılmamaktadır.

Soru 4: SARÇED'in ve SARÇED plajının özellikleri nelerdir?

İ.B.; Derneğimizin kontrolünde olan alan 83.000 m² dir. Biz bu alanın bir kısmını kullanırken, bir kısmını da yeşil alan olarak korumaktayız. Derneğimiz 1997 yılında mavi bayrak için müracaat etmiş, 2007 de mavi bayrak almıştır. Plajımız 2007 yılından beri aralıksız mavi bayrağın dalgalandığı bir plaj haline gelmiştir. Buranın gelişmesine mavi bayrağın katkısı çok olmuştur. Mavi bayrağın tam 32 tane kriteri var. Bu kriterlere mutlaka uyulması gerekiyor. Birincisi, deniz suyu kalitesi (yüzme suyu kalitesi), ikincisi cankurtaran olanakları, üçüncüsü çevre eğitim etkinlikleri, dördüncüsü cankurtaran ve sağlık hizmetleri, diğer hizmetlerdir. Bu şekilde devam ediyor. Biz bütün bu kriterleri sağladığımız için seçkin bir plaj işletmesiyiz. En önemli konulardan birisi de bizim ticari faaliyetlerimizin 2. planda gelmesidir. Önceliğimiz halkımızın plajdan yararlanması ve buraya girmesidir. Ticari faaliyetlerimiz ana amacımız olmadığından fiyatlarımız makul ve herkese hitap edebilecek düzeydedir. Yönetim kurulu, denetim kurulu ve üyelerimiz hizmetleri karşılığı bir ücret almadıkları gibi, tesislerimizden yararlandıklarında herkes gibi ücretlerini ödemektedirler. Biz burayı ilk günkü gibi amatör bir ruhla yönetiyoruz. Amacımız buradaki yöreselliği kaybetmemek. Örneğin; gözleme yapan kadın çalışanlarımız çevre köylerden ve evlerinde gözlemeyi nasıl yapıyorlarsa, aynı şekilde burada da aynı özveriyle hizmet veriyorlar.

Soru 5: SARÇED bünyesinde kaç kişi çalışmaktadır?

İ.B.; Çalışan sayımız yüksek sezonda 35 kişiye kadar çıkmaktadır. Her yıl 23 Nisan gibi sezonu açıyoruz. Haziran ayı itibarıyla yüksek sezon dediğimiz misafir sayılarımızın arttığı aylar başlıyor. Temmuz-Ağustos ayları en fazla yoğunluğun yaşandığı aylar oluyor. Çalışanlarımızın çoğu sezonluk olsa da 10-12 kişi devamlı istihdam ediyoruz. Kışın işletme olarak bazı tesislerimizi açmasak bile, çevreden insanlar gezmeye, kahvaltıya gelebiliyorlar. Bazı

hizmetleri yaz-kış aksatmamak adına personel bulunduruyoruz. Özellikle peyzaj, çevre düzenleme, ağaçların bakımı ve güvenlik hizmetini sürekli sağladığımızdan bu hizmetleri yerine getiren personel de kadrolu olarak çalışıyor. Meydancı, can kurtaran, şezlong görevlileri, temizlikçi, güvenlikçi, büfe satış görevlisi, aşçı, gözleme yapımında çalışan bayanlar, muhasebeci gibi idari personeller kadromuzu oluşturmaktadır. Çalışanların hepsi bu bölgenin insanlarıdır.

Soru 6: SARÇED işletmesini hangi tarihler arasında açık tutuyorsunuz?

İ.B.; Genelde işletmeyi 23 Nisan'da açıp, Ekim sonu gibi kapatıyoruz. Plajı haftanın her günü sabah 8.00 de açıp, akşam 22.00 da kapatıyoruz.

Soru 7: SARÇED işletmesi içinde hangi alanlar bulunmaktadır?

İ.B.; Kafeterya, market, büfeler, mutfak, piknik alanı, emanet kasası, çocuk parkı, bebek emzirme odası, park (350 araçlık), mini hayvanat bahçesi, sağlık kabini, duş alanları, tuvaletler, soyunma kabinleri, su sporları alanı, kadın ve erkek engelli kabinleri, bisiklet park yeri, mescit, depo, yönetim binası bulunmaktadır. Mekânların hepsi çevreye zarar vermeyen, doğaya uygun malzemelerden yapılmıştır. Genelde ahşap kullanılmış olup, betonlaşmaya izin verilmemiştir. SARÇED kafeteryasında 2.000 adet sandalye, 500 adet masa bulunmaktadır. Ayrıca dernek yönetimi tarafından bu alana gölgelik yapılmıştır. Piknik alanında sadece tüplü mangala izin verilmekte olup, kömürlü mangal ve semaver yakmaya izin verilmemektedir.

Soru 8: SARÇED'in başlıca hizmetleri nelerdir?

İ.B.; Denizimin bazen dalgalı oluşu, hem de mavi bayrak gereğince cankurtaran çalıştırma zorunluluğumuz var. Dolayısıyla cankurtaran hizmeti veriyoruz. Bunun dışında sağlık kabinimizde sağlık hizmeti veriyoruz. Daha önce bu hizmeti kendi personellerimiz ile sağlarken bu sene 112 acil sağlık servis istasyonu kuruldu. Bu anlamda destek aldık. Şezlong hizmeti, şemsiye hizmeti, duş hizmeti, kilitli kasa hizmeti, tuvalet hizmetimiz yeterli ve hijyenik şartlarla sağlamaktayız. Misafirlerimizin plajımızda eğlenceli vakit geçirmesi için hayvanat bahçemiz ve çocuk parkımız bulunmaktadır. Ayrıca kafeteryamız ve büfemiz bol çeşidi ile yiyecek-içecek hizmeti vermektedir. Her türlü sıcak, soğuk içecek, taze sıkılmış meyve suları, dondurma çeşitleri, bisküviler, atıştırmalıklar, çerezler büfede satılmaktadır. Başta gözleme çeşitleri, hamburger, cheeseburger, tost, katmer, ciğ börek, pizza, patates cipsi gibi gıda ürünleri de hazırlanıp, tüketiciye sunulmaktadır. En önemli hizmetlerimizden biride Engelsiz plaj olmamızdır. Muğla Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuda bize katkıları oldu. Engelli misafirlerimiz için tüm alanlarımızı kendi imkânlarıyla kullanabileceği bir plaj yarattık. Girişten denize kadar engelli bir vatandaşımız yardım almadan gidebilir. Engelsiz plaj mevzuatına tam olarak uyuyoruz. Engelli tuvaleti, engelli duşu, engelli şezlongu vb. her şeyimiz mevcut. Bu konuda çok titiziz ve yaptığımız düzenlemeler kesinlikle göstermelik değil. Hizmetlerimizden biri de koruma altına alınmış olan endemik bitkimiz kum zambağıdır. 1990' lı yıllarda oldukça azalmışken, bugün burayı bir kum zambağı bahçesi haline getirmeyi başardık. Başta koparılmasına, taşınmasına engel oluyoruz. SARÇED plajıyla özdeşleşmiş bir bitki haline geldi. Korumak için her şeyi yapıyoruz.

Soru 9: Asıl faaliyet alanınız dışında neler yapıyorsunuz?

İ.B.; Aslında burada bir ticari faaliyet de söz konusudur. Biz aynı zamanda iktisadi bir işletmeyiz. Burada ticari faaliyetlerimizin sonucu bir bilançomuz ortaya çıkıyor. Gelirlerimizden giderlerimizi çıkardıktan sonra, geri kalan kısmını da Kaymakamlığın önderliğinde veya bize gelen taleplerle kamuya ait okul, hastane, spor kulübü, aklınıza gelebilecek bazı kamu kurumlarının ihtiyaçlarını karşılamaya dönük harcıyoruz. Tabi her şeyi

karşılama mümkün değil ama makul olan ve karşılayabildiğimiz düzeyde yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yıllar boyunca yöredeki çok sayıda kamu kurumuna dokunmuşluğumuz vardır. Örneğin; 2019 yılında tam 18 okula aynı veya nakdi yardımımız olmuştur. Devlet okullarının boya- badana, çatı aktarımı, mobilya, mefruşat, sıra, masa gibi ihtiyaçları bir kısmını karşılıyoruz. Tabi 2013 yılının ekim ayında bir hortum felaketi geçirdik. Tüm plajımız ve tesislerimiz yerle bir oldu. Dolayısıyla felaketin izlerini silmek için uğraştığımız ve yeniden bütün alanın yapımını gerçekleştirdiğimiz dönemler oldu. Yani bu gibi nedenlerle her yıl yapamadığımız dönemler de var. Aynı zamanda derneğimiz bir eğitim kurumudur. Yöre insanımız daha turizmi bilmiyorken, bu derneğin kuruluşu ile denize nasıl girilir, onu öğrendi. Şu anda herkes özgürce ama kurallara uygun bir şekilde giyinerek denize giriyor. SARÇED plajında kimsenin kimseyi rahatsız etmediği bir ortam sağladık. Özellikle çevre konusunda faaliyetlerimiz var. Mavi bayrağın da kriterlerinden biri olan Çevre Eğitim Etkinlikleri konusunda çok sayıda eğitim düzenliyoruz. Çok geniş bir kavram olan çevre konusunda öğrenci gruplarını burada ağırlayarak, biz her yaştaki öğrencilere giderek, onlarla hem eğitim, hem de etkinlikler düzenliyoruz. Ayrıca ağaç dikme etkinliği, uçurtma şenliği, satranç turnuvası, öğrenciler için yarışmalar, engelliler için aktiviteler, düzenledik ve düzenleyeceğiz. Sadece öğrencilere değil, faklı yaş grupları içinde bilgilendirmeler, eğitimler yapıyoruz.

Soru 10: Misafir sayıları ile ilgili bilgi verebiliyor musunuz?

İ.B.; 2019 yılında 40.000 araç girişi ve 200.000 kişiyi ağırladık. Kişi sayısı ile ilgili olarak her yıl ortalama % 20 lik bir artış yaşıyoruz.

Soru 11: Misafirlerinizi kimler oluşturuyor?

İ.B.; Daha çok yurt içinden gelen turistler oluşturuyor. Özellikle burayı bilen veya Dalyan, Göcek, Köyceğiz, Yuvarlak Çay, Dalaman vb. çevremizdeki turistik mekânlara gelenler mutlaka bizim tesisimize de uğruyor. Ayrıca çevremiz son yıllarda çok göç aldı. Çevre ilçelerde ve köylere yerleşen ve buralardan ev alan yabancı uyruklu kişilerde sıkça misafirimiz oluyor. Tabi yörenin insanı da eskiden beri bizi tercih ediyor. Özellikle bu yörede yaşayan vatandaşlarımızın misafirlerini getirdiği bir yerdir SARÇED Plajı. Bir yöneticimizin bu konuda güzel bir sözü var. "SARÇED bizim misafir odamız derdi."

Soru 12: Girişte ücret alınıyor mu?

İ.B.; Aslında giriş ücreti almıyoruz. Bu konu yanlış değerlendiriliyor. Bizim aldığımız ücret hizmet ücretidir. İçeride sunduğumuz masa, sandalye, tuvalet, duş, kabin, dezenfektan, hijyen ürünleri gibi herkese sunduğumuz hizmetler için bir ücret alıyoruz. Aracıyla gelenler (içerisinde kaç kişi olursa olsun), için 20 TL., yaya gelenler için ise kişi başı 5 TL. bir ücret alınmaktadır. Aracıyla gelen misafirlerimize park olanağı da tanıyoruz. Burada alınan cüzi ücret sayesinde buradaki düzeni, aile düzenini sağlayan faktörlerden biridir.

Soru 13: Buradaki memnuniyeti nasıl ölçüyorsunuz?

İ.B.; Biz misafirlerimizin memnuniyetini ölçmek için her 15 günde bir anket yapıyoruz. Anketten çıkan sonuçları değerlendiriyoruz. Anketlerden gelen olumlu bildirimlerin %99 civarında olduğunu söyleyebilirim. Şikâyetten çok öneri aldığımızda oluyor. Bu önerileri de kesinlikle değerlendiriyoruz. İkinci olarak günümüzün en önemli iletişim kanalı olan sosyal medyadan burasıyla ilgili geri bildirimleri alıyorum. Çünkü sosyal medyada yorum yazarlar bizim gizli müşterilerimiz oluyor. Buraya geliyor, gününü geçiriyor, denizine giriyor, döndüğünde burayla ilgili bir yorum yazıyor. Bizim o kişinin fikirlerine bir müdahalemiz olmuyor. Eleştirisini, eksikliklerimizi, memnuniyetini orada görüyoruz. Bugüne kadar aldığımız en büyük şikâyet belli bir saatten sonra denizin çok dalgalı olması nedeniyle

çocuklarla denize girip girememe ile ilgili. Dolayısıyla o da buranın fiziki yapısı ile bağlantılı bir durum. Ayrıca medyada çıkan haberler ve misafirlerimizin bize sözlü olarak ilettikleri olumlu olumsuz tüm konuları değerlendiriyoruz.

Soru 14: SARÇED olarak bundan sonraki hedefleriniz nelerdir?

İ.B.; *Aslında çok bir şey yok. SARÇED plajında ihtiyaçlar ortaya çıktıkça gereğini yapıyoruz. Daha öncede söylediğim gibi içimizdeki amatör ruhu kaybetmeden burayı işletmeye ve çok daha büyük kitlelere misafirlüğimizi göstermek istiyoruz. Belki dernek vakıf statüsüne geçerek, hizmetlerine o şekilde devam edilebilir.*

SONUÇ

SARÇED turizmde gönüllülüğün daha sorumlu ve organize biçimini oluşturan bir STK örneğidir. Bulunduğu bölgenin gelişimine, turizmine, tanınırlığına katkı sağlayan bir markadır. Özellikle bulunduğu Osmaniye köyünde turizmin gelişmesine katkı sağlamış olup, ismi köyün önüne geçmiş durumdadır. Tarımdan başka seçeneği olmayan Osmaniye köyü için turizm bugün en önemli geçim kaynağı olmuş turizmin gelişmesi ile birlikte köy içerisinde çok sayıda otel, pansiyon, apart otel gibi konaklama işletmelerinin yanı sıra restoran, market, eğlence mekânları, hediyelik eşya dükkanları açılmıştır. Yöre insanı ayrıca çevredeki turizm tesislerinde çalışmakta ya da turizmin olumlu olarak etkilediği ulaşım, altyapı, perakende, tarım vb. sektörlerde turizm sayesinde istihdam etmektedir.

Asıl faaliyetlerini Engelsiz plaj, Büfe işletmeciliği, Şezlong ve şemsiye hizmetleri ve Plaj hizmetleri başlığı altında toplayabileceğimiz Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği'nin faaliyet alanı dışında da yöreye katkı sağlamaktadır (Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği, 2020). Özellikle eğitim, çevre koruma konularında yöreye olan katkıları yadsınamaz.

Yapılan çalışmadan elde edilen bulgularla SARÇED' in destinasyona olan katkıları aşağıda sıralanmaktadır;

- SARÇED, Sarıgerme, Osmaniye köyü, Ortaca İlçesi, Muğla ili ve Türk turizmi için örnek bir proje olmuştur. Özellikle bu destinasyonun turistik değerlerinden biridir. Dolayısıyla Türk turizmine plaj işletmeciliği konusunda katkı sağlamıştır.
- Yöre halkı için son derece önemli olan plajın, başka kişi ve kuruluşlara devredilmesi önlenmiş ve yine halkın olarak kalmıştır. Bu anlamda bir kamu hizmeti sunulmaktadır. Yöre halkının yararlandığı, kendisine ait hissettiği, yönettiği, fikirlerini iletebildiği bir yapı oluşturulmuştur.
- 25 yıl önce atıl halde olan plaj işletmesi turizme kazandırılmış, öncelikle plaj alanı düzenlenmiş ve gerekli tüm altyapı ve üst yapı hizmetleri yapılmıştır. Ayrıca bu bölgeye SARÇED sayesinde gelen yatırımlardan yöre halkı da yararlanmıştır.
- SARÇED yörenin tanıtımına gerçek anlamda katkı sağlamış, özellikle burayı ziyaret eden misafirler daha sonraki yıllarda başka misafirlerin gelmesine de vesile olmuştur.
- SARÇED sayesinde turizmin gelişmesi ile beraber çevre ilçe ve köylerde (genelde Sarıgerme yolu üzerinde) restoranlar, çiftlik evleri, aile pansiyonları vb. işletmeler açılmış ve yöre halkının gelir seviyesinde bir artış sağlanmıştır.
- SARÇED' in yaratmış olduğu turizm hareketliliği yakın ilçeler olan Ortaca, Dalaman'a da yansımıştır. Buradan Sarıgerme' ye sürekli taksi, minibüs seferleri konulmuş, ulaşımın gelişmesi ve yörede bu meslek grubunun geçimlerini sürdürebilmesi için fırsat yaratılmıştır.
- SARÇED başlıca faaliyeti olan plaj hizmetleri konusunda sağlıklı, temiz, hijyenik ve kaliteli bir hizmet vermeyi düstur edinmiş bir dernektir. Verilen hizmette ve sonrasında hijyen ve

sanitasyon kurallarına tam olarak uyulduğu ve bununla ilgili tüm belgelere sahip olduğu görülmektedir.

- SARÇED hem kendi bünyesinde çalıştırdığı kişiler, hem de çevrenin turizm amaçlı kalkınması ile yarattığı dolaylı ve uyarılmış istihdamla yöreye katkı sağlamıştır.
- Yörede oturan kadınların istihdam edilmelerine olanak sağlamıştır.
- Yöneticilerin plajı amatör ve kaybolmayan bir heyecanla yönetmesi, misafirlerin her gelişinde buradaki otantiklik ile karşılaşmalarına neden olmaktadır. Bu durum misafirler tarafından aranan bir özellik olarak mekânla özdeşleştirilmiştir.
- SARÇED' in destinasyona sağladığı en önemli katkılardan birisi de çevreye olan katkısıdır. Tam 25 yıldır sahip olduğu mekânda doğaya zarar vermeden, yeni yeşil alanlar oluşturarak, atık mevzuatına uygun hareket ederek, mavi bayrak kriterlerini sürdürerek çevreyi korumaktadır.
- Sayıları hızla azalan ve endemik bir tür olan kum zambaklarını koruma altına alınarak doğaya zarar vermeden sürdürülebilir bir turizmin gerçekleştirilmesine olanak sağlamışlardır.
- Çevreyi korumanın yanında her yaş grubundan insanları çevre konusunda da eğitmektedirler. "Ağaç yaşken eğilir" atasözünde olduğu gibi, özellikle çevre eğitimlerinde öğrenciler seçilmektedir. Sadece dernek içerisinde değil, yöneticiler okullara bizzat giderek bu eğitimleri sürdürmektedir.
- Ticari faaliyetleri de olan SARÇED, kafeterya ve büfesinde sattığı tüm ürünler, ortak alanda kullandığı tüm malzemeler için yöresel ürünleri kullanmaktadır. Dolayısıyla yörenin üreticilerine ve esnafına ekonomik anlamda katkı vermektedirler.
- Yörenin en önemli sektörü olan tarım alanında ürün kalitesinin artmasına, çevrede üretilen ürünlerin gerçek değerini bulmasına da dolaylı yönden katkıları olmaktadır.
- SARÇED kendi faaliyet alanı dışında da her yıl birçok kamu kurum ve kuruluşuna maddi destek sağlamaktadır. Özellikle okullara sağlanan destekler artarak devam etmektedir. Bu konuda bölge eğitimine önemli katkılar verilmiştir.
- SARÇED çoğunluğu kendi plaj alanında olmak üzere çocuklar, gençler, engelli bireyler için sosyal etkinlikler (uçurtma şenliği, satranç turnuvası, engelliler için aktiviteler, ağaç bayramı vb.) düzenlemektedir. Düzenlenen bu rekreatif etkinliklerle bu grupların eğlenceli, yararlı, hoş vakit geçirmeleri sağlanmaktadır.

Örnek yönetim modeli ile 25 yıldır süren SARÇED faaliyetlerinin destinasyona ve Türk turizmüne sağladığı katkılar ortadadır. Bu katkıların artarak devam etmesi ve bu plajın sağladığı kaliteli hizmetin sürdürülebilirliğinin sağlanması yöre için çok önemlidir. Çevrenin ve hizmetlerin bozulmadan gelecek kuşaklara aktarımı için Sarçed yönetimi ve çalışanları desteklenmeli ve turizme yön veren tüm kamu kurum ve kuruluşları, STK'lar, yerel otoriteler, belediyeler ile var olan işbirliği geliştirilerek devam ettirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. (2017). *Rekreasyon ve Rehberlik İle İlgili Sivil Toplum Kuruluşları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Anadolu Turizm İşletmecileri Derneği. (2020, Eylül 17). <http://www.atid.org.tr/hizmetler.html>
- Aslan, S. (2010). Türkiye'de Sivil Toplum. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* , 9(31):260-283.
- Başpınar, T. T. (2015). Turizm Sektörünün Gelişiminde Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: Beyşehir Örneği. *Journal of Current Research on Social Sciences* , 5(2):23-38.
- Bekçi, M. ve Şahin, S. (2019). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir İnceleme. *BAİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 19 (1), 81-105.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Turizm Destinasyonlarındaki Rolü: Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği (Sarçed) Örneği

- Can, Z. (2012). Turizm ve sivil toplum kuruluşları. *TurizmGüncel.com*. 23 Ekim 2020 tarihinde <https://www.turizmguncel.com/makale/turizm-ve-sivil-toplum-kuruluslari-m974.html> adresinden erişildi.
- Çavuş, Ş. (2014). Veri Toplama Teknikleri. Y. Kıncal içinde, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık.
- Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı. (2020, Ekim 2). [https://www.cekulvakfi.org.tr/dernek-siteleri.com.\(2020,Ekim22\).https://www.derneksiteleri.com/default.asp?mct=detay&Forum_ID=0&Topic_ID=192913&Cat_ID=35702](https://www.cekulvakfi.org.tr/dernek-siteleri.com.(2020,Ekim22).https://www.derneksiteleri.com/default.asp?mct=detay&Forum_ID=0&Topic_ID=192913&Cat_ID=35702)
- Duran, E. (2009). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği. (*Yayınlanmamış Doktora Tezi*). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel Araştırma Sarmalı*. Ankara : Seçkin Yayınları.
- Gökkaya, S., & Demirkol, Ş. (2017). Turizm Alanındaki Meslek Kuruluşlarının Türk Turizm Endüstrisinin Gelişimine Katkısı Nedir? *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* , 4 (12):241-256.
- Güney, D., ve Bahar, O. (2017). Turizm Sektöründeki Sivil Toplum Kuruluşlarının Tarihsel Gelişimi ve STK'ların Turizm Rekabetine Etkisi. *4th International Congress of Tourism & Management Researches*. Kıbrıs: 657-676.
- Kozak, M. (2018). *Bilimsel Araştırma Tasarım, Yazım ve Yayımlama Teknikleri* (4. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, N., Akoğlan Kozak, M ve Kozak, M. (2017). *Genel Turizm*. 19.Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Küçük, M. ve Günes, G. (2013). Yerel Kalkınmada Bir Etken Olarak Turizm:Yerel Sivil Toplum Kuruluşlarının Görüşleri. *Çağdas Yerel Yönetimler*, 22(4):23-50.
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2020, Eylül 20). <https://www.mugla.bel.tr/sayfa/ortaca-hakkinda>
- Muğla Büyükşehir Belediyesi. (2015). Ortaca. Geçmişin İzleri, (2): 66-67,
- Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020, Eylül 18). <https://mugla.ktb.gov.tr/TR-270799/sarigerme.html>
- Ortaca Belediyesi. (2020, Eylül 18). <https://www.ortaca.bel.tr/kesfet/#1579259105294-d08466d8-9dc4>
- Ortaca Kaymakamlığı. (2020, Eylül 18). <http://www.ortaca.gov.tr/tarihce>
- Özdemir, S., Basel, H., ve Şenocak, H. (2009). Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nın Artan Önemi ve Üsküdar'da Faaliyet Gösteren Bazı STK'lar Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, (56):152-234.
- Sarıgerme Çevre Eğitim Derneği. (2020, Eylül 22). <http://www.sarced.org/>
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2020, Eylül 25). <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarına-gore-dagilimi>
- Türk Dil Kurumu Başkanlığı. Türk Dil Kurumu:Sözlük, (2020, Eylül 10). <https://sozluk.gov.tr/>
- Sahin, M.(2007). *Kamu Ekonomisi ve Sivil Toplum Kuruluşları*. Ankara: Seckin Yayınları.
- Şahin, S. ve Ünal, A. (2016). Uluslararası ve Ulusal Turizm Kuruluşları. N. Hacıoğlu, M. Bozkurt, ve B. Şahin içinde, *Genel Turizm*. Çanakkale: Paradigma Akademi.
- Turist Rehberleri Birliği. (2020, Eylül 18). <http://www.tureb.org.tr/>
- Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı. (2020, Eylül 17). <http://www.tugev.org.tr/>
- Türkiye Çevre Eğitim Vakfı. (2020, Ekim 2). http://www.turcev.org.tr/V2/icerikDetay.aspx?icerik_id=11
- Türkiye Otelciler Birliği. (2020, Eylül 11). <http://www.turob.com/tr/turob/turob-hakkinda>
- Türkiye Seyahat Acentaları Birliği. (2020, Eylül 11). <https://www.tursab.org.tr/hakkimizda>
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2018). *Bilimsel Araştırma Süreci ve Spss ile Veri Analizi* (5.Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.

- Uslu, İ. (1999). Bir Sosyal Siyaset Vasıtası Olarak Kâr Gütmeyen Kuruluşlar: ABD Örneği . (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünlüöner, K. ve Sevim, B. (2005). Turistik Arz Kaynaklarının Değerlendirilmesinde Yerel Yönetimlerin, Sivil Toplum Örgütleri, Eğitim Kurumları Ve Örgütleri, Eğitim Kurumları ve Yerel Medyanın Rolüne İlişkin Bir Uygulama: Zonguldak İli Örneği, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2):54-73
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, O. (2006). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Dünya Politikasında Artan Rolü: Uluslararası Kuruluşlar Açısından Değerlendirme. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yurtseven, R., Erkul, H., & Kekeç Morkoç, D. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.